

11 ביוני 2018

לכבוד

ד"ר אביחי מנדלבליט

היועץ המשפטי לממשלה

שלום רב,

הנדון: עיכוב פסול של פעילי החברה האזרחית בשדות תעופה

הרינו לפנות אליך בנושא הנדון, בשם שורה של ארגוני החברה האזרחית, הפועלים לשינוי חברתי או פוליטי, ו/או להגנה על זכויות אדם, המפורטים להלן – האגודה לזכויות האזרח, אמנסטי ישראל, במקום, בצלם, גישה, הועד נגד עינויים, המוקד להגנת הפרט, המוקד לפליטים ומהגרים, זזים, יש דין, מחסום ווטש, מכון עקבות, סיכוי, עדאלה, עיר עמים, קו לעובד, קואליציית נשים לשלום, רופאים לזכויות אדם, שומרי משפט-רבנים למען זכויות אדם.

רקע

1. הגיעו לידיעתנו מספר מקרים, שעניינם עיכוב פסול של פעילי החברה האזרחית בשדות תעופה. מדובר בפעילים של ארגונים, אשר האגודה אותה מובילים ארגוניהם, אינה מקובלת על הממשלה. זאת על אף שארגוניהם פועלים כדין, ופעילותם אינה בלתי חוקית.
2. להלן תיאור של העיכוב של מנכ"לית "קואליציית נשים לשלום", טניה רובינשטיין, ביום 10.5.18, כפי שתואר על ידה:

- א. בתאריכים 7-9 למאי השתתפתי בכנס בסטוקהולם, של משרד החוץ השבדי SIPRI. ניתן לקרוא [כאן](#) על הכנס.
- ב. בתאריך 10 למאי בבוקר ססתי חזרה ארצה. בשדה התעופה בסטוקהולם, הייתה בדיקה בטחונית בכניסה לשער של הטיסה לישראל, ושם נאמר לי שנבחרתי לבדיקה מיוחדת (לצד נוסעים נוספים, כולם לא בעלי דרכון ישראלי ממה שראיתי). בבדיקה זו בדקו את תוכן התיק שלי ובדיקה גופנית במישוש. שאלתי את הבודקת מדוע נבחרתי לבדיקה מיוחדת והיא אמרה שהם מקבלים הוראות מתל אביב את מי לבדוק.
- ג. עברתי את הביקורת ועליתי לטיסה.
- ד. בביקורת הדרכונים בארץ, נלקח ממני הדרכון ונתבקשתי לשבת ולהמתין בחדר צידי. לאחר כמה דקות, ביקשתי לשאול מדוע מעכבים אותי, והפנו אותי לדלפק הביטחון. כששאלתי שם, אמרו שאני מעוכבת מסיבות ביטחוניות. שאלתי מה הן הסיבות, אמר לי האדם מאחורי הדלפק "כשתהיה סיבה אני אגיד לך".
- ה. בינתיים שוחחתי עם עורכת הדין גבי לסקי שפנתה לביטחון נתב"ג וגם עם חיים ברגר מהארץ שפנה אליהם גם הוא לברר את הנושא. אחרי כ-40 דקות שהמתנתי, הגיעה נציגה עם הדרכון שלי וכרטיס מעבר ושחררו אותי לדרכי.

1. לא נשאלתי אף שאלה.
2. ייתכן ובדקו את המזוודה שלי, אני לא יודעת.
3. להלן לינק [כאן](#) לפרטים נוספים שעיתונאי הארץ יותם ברגר הצליח לברר מהשב"כ. בין השאר, נמסר מהשב"כ, שהם אלו שאחראים לעיכוב, וזאת על רקע "מידע שהתקבל", שלגביו לא נמסרו כל פרטים; וכזכור, גם לא נערך כל תשאול.
4. מקרה דומה, ארע ביום 31.5 לעיתונאית יהודית אילני העובדת ב"טלויזיה החברתית" ששהתה בחו"ל לצורך סקירת המשט לעזה. גם אותה עיכבו באותו אופן בדיוק בשדה התעופה, נלקח ממנה הדרכון שלה, לא ניתן לה כל הסבר והיא גם לא נחקרה, ואחרי כשעה וחצי היא שוחררה. במקרה שלה נראו גם סימנים שהמזוודה שלה נפתחה. ביום 10.6 אף אושר לכתב הארץ מהשב"כ, כי העיכוב נעשה לבקשת הארגון (לינק [כאן](#)). המקרה הזה חמור במיוחד, כי מדובר במי שפעלה במסגרת תפקידה העיתונאי לסקר אירוע חדשותי.

עיכוב פסול

5. על פניו נראה שמדובר בעיכוב פסול של פעילי חברה אזרחית, ועולה חשש שמטרתו לאיים ולהרתיע פעילים מלפעול. הפרקטיקה של עיכוב מסוג זה ע"י השב"כ מזכירה מאד זימון של פעילים ע"י השב"כ ל"שיחות אזהרה". באופן דומה, מי שמעוכבים או מוזמנים אינם נחקרים, נעצרים או מועמדים לדין, אלא "רק" מקבלים "טיפול קל" של מערכת הביטחון. התוצאה בשני המקרים, היא שפעילים וארגונים חברתיים מרגישים מאוימים ומפוחדים, ויש בכך כדי להרתיע אותם, וכן אחרים, מלהמשיך ולפעול.
6. עיכוב עיתונאית מוסיף חומרה נוספת לעניין, שכן לעיתונות ולעיתונאים תפקיד ייחודי וחשוב בדמוקרטיה.
7. למותר לציין, שפעילות הארגונים והפעילים/ות נופלת באופן מובהק תחת חופש הביטוי וההתאגדות, שהן לא רק זכויות יסוד בסיסיות, אלא אף כאלה המבטיחות קיומה של חברה ומדינה דמוקרטית. כל פגיעה בחופש פעולה זה משמעה פגיעה בזכויות היסוד החשובות הללו, פגיעה בחירותם של הפעילים והצרת המרחב הדמוקרטי בישראל.

הקונטקסט הרחב – פגיעה שיטתית בארגונים ובפעילים/ות של החברה האזרחית

8. לצערנו, אנו עדים בשנים האחרונות לרדיפה שיטתית של ארגוני החברה האזרחית אשר האגינדה שלהם אינה נושאת חן בעיני הרוב הפוליטי דהיום. מצער במיוחד, שרבות מהיוזמות והאמירות בהקשר זה, באות ישירות מהממשלה והכנסת. לרדיפה פוליטית זאת היבטים רבים ומגוונים: מדה לגיימצייה מילולית – הצגת הפעילים והארגונים כפוגעים במדינה, כבוגדים, כאנטי ציוניים, כ"שמאלנים" (מילה שהפכה ע"י הממשלה ואחרים למילת גנאי), כמגיני טרור וכיו"ב; דרך שלל הצעות חוק וחוקים המבקשים למנוע סוגי פעילות – הגבלת זכות העמידה של ארגונים, מניעת צילום של חיילים, הגדרת לשון הרע כחלה במקרים של ביקורת על הצבא וכיו"ב; יוזמות שנועדו להשחיר פניהם של הארגונים – שלל יוזמות לוועדות חקירה לארגונים, קריאה לשלילת אזרחות, חוקי עמותות שמטרתם סימון באות קין ועוד; וכן שלל יוזמות והצעות חוק לפגיעה במימון

הארגונים במטרה לפגוע בפעילותם – אין ספור הצעות למניעת הטבות מס (כמו סעיף 46א לפקודת מס הכנסה), מניעת מתנדבי שירות לאומי, הגבלות על תרומות, מיסוי כבד על תרומות וכיו"ב.

9. **המדובר חד משמעית ברדיפה פוליטית של פעילים וארגונים של החברה האזרחית** אשר עמדתם ופעילותם הפוליטיות או השקפתם לגבי זכויות אדם ודמוקרטיה אינם נושאים חן בעיני הרוב הפוליטי, או שאינם עולים בקנה אחד עם מדיניות הממשלה ומאיימים, ולו רעיונית, לפגוע בה.

10. כל מי שעניו בראשו מכיר את הקמפיין הנרחב והשיטתי נגד ארגוני החברה האזרחית בישראל בשנים האחרונות, אשר הינו קמפיין מתואם ומתוזמן, וכולל בתוכו לא רק ארגוני חברה אזרחית, אקדמאים, גופי מחקר ותקשורת ימניים (אשר פעילותם חוסה תחת חופש הביטוי והיא מותרת ולגיטימית, כמובן), אלא אף חברי כנסת ושרים.

11. עיכוב של פעילים ע"י השב"כ בשדה התעופה מהווה עליית מדרגה מטרידה וקשה ברדיפת הארגונים והפעילים, שיש בה לא רק אלמנט של איום והפחדה ע"י רשויות אכיפת החוק במדינה, אלא אף שלילת חירות של ממש.

לסיכום

12. אנו חוזרים ומדגישים את חומרת העיכוב שהינו בעל אפקט מאיים ומרתיע כלפי פעילים ואף עיתונאים, שפועלים באופן לגיטימי וחוקי, ומהווים חלק מהמרקם הדמוקרטי.

13. נבקשכם להבהיר לרשויות הרלבנטיות, כי פעילות מסוג זה היא אסורה ופוגענית, וכי במקרה שסבורות הרשויות כי יש להם עילה לחקירה של אדם כלשהו, יש בידיהם שלל כלים חוקיים ודרכים מקובלות לפעול בהם, אשר מאפשרים לכל אדם או אישה להתגונן מפני הפגיעה בחירותו וזכויותיו.

בכבוד רב ובברכה,

דבי גילד-חיו, עו"ד

דן יקיר, עו"ד

מנהלת קידום מדיניות וחקיקה

היועץ המשפטי